

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ЕТНОГРАФІЧНОГО ДЖЕРЕЛА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАРОДНОЇ ВИШИВКИ НА ТЕРИТОРІЇ ПРИДНІСТРОВ'Я

Покусінська Л.В., Покусінський О.М.

Придністровський державний університет імені Т.Г. Шевченка

Розглядається територія Придністров'я, як особливий історико-культурний регіон, в якому проживають різні національності, найчисельнішими серед них є українці та молдовани. Порушуються питання зосередження народної культури, зокрема традиційної народної вишивки. Основою дослідження стали експонати музеїв Придністров'я та експедиційний матеріал зібраний в селах і містах Придністров'я.

Ключові слова: Придністров'я, народна вишивка, матеріали, техніка, орнамент, традиції.

Постановка проблеми. В сучасному суспільстві спостерігається велика цікавість до народної творчості і культури, зростає увага до регіональних досліджень окремих галузей традиційно побутової культури проживаючих народів, що дає змогу встановити локальні особливості етнографічного об'єкта, з'ясувати ареали і особливості його побутування та їх залежність від історичних зв'язків народів.

Цікавими для дослідників є території, для яких поняття кордону набуває особливої ваги, а саме території, де доступ до етнографічного джерела складний або не можливий, через певні чинники. До таких територій належить лівобережне Придністров'я (юридично в складі Республіки Молдова). Дана територія визначається як невизнана ПМР (Придністровська Молдавська Республіка). Та, не дивлячись на зовнішні чинники, населення, яке проживає на території Придністров'я віками створювало безліч вишитих виробів, зберігаючи давні традиції своїх предків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про вишивку на території лівобережного Придністров'я, яка з 1990 р. є невизнаною ПМР, в працях етнографів-науковців України не висвітлюється. Однак, місцева народна вишивка має багато спільних рис з вишивкою деяких сіл

Вінницької та Одеської областей України, що вивчаються в контексті Подільської та української народної вишивки, і висвітлюються в різного роду публікаціях використаних в даній роботі.

За період незалежності України теми подільської вишивки окремо чи в контексті народного вбрання Поділля, торкалися дуже мало дослідників, серед них, відомий мистецтвознавець, етнограф, яка зробила величезний внесок в збереження, популяризацію і вивчення народної вишивки України, Тетяна Кара-Васильєва [13, 14, 15, 16], Людмила Булгакова-Ситник [2], в праці «Народна вишивка Поділля» та Євген і Тетяна Причепій [3] в альбомі «Вишивка Східного Поділля» використали достатньо різноплановий ілюстративний матеріал, який у вивченні етнографічних матеріалів має важливе значення, технологи вишивки Алла Чорноморець [16] та Олена Кулинич-Стахурська [17] у своїх працях подають багато давніх чи, як їх називають «забутих» технік вишивки, Олександра Теліженко [27], Лілія Іваневич [13, 14, 15], та інші.

В виданнях, які висвітлюють народну вишивку лівобережного Придністров'я в контексті народної вишивки Молдови датуються радянським періодом. Адже до моменту створення Молдавської АРСР (1924 р.) вона розглядалася

як українська, подільська вишивка. Молдовську вишивку досліджували такі автори як Валерій Зеленчук [8, 9], Б. Флореску [31], Сильвія Шарануца [29, 30], Матиус Лівшиц [8, 18, 19], Н. Ткаченко, А. Богдан [32], И. Хинку [8], А. Зевіна [18], М. Урсу [33], та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Для вивчення етнографічного джерела на території Придністров'я необхідна не тільки літературна база джерел, а й доступ до самих об'єктів. Найбільший об'єм матеріальної бази знаходиться в етнографічних музеях, етнографічних відділах музеїв, а також в приватних колекціях.

Враховуючи те, що територія Придністров'я межує з Вінницькою і Одеською областями України, деякі етнографічні об'єкти знаходяться у музеях України та Молдови. Та, все ж таки, основні етнографічні вишиті об'єкти зберігаються в музеях Придністров'я та в скринях у людей.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є огляд та аналіз формування етнографічного джерела, а саме вишитих об'єктів, на території лівобережного Придністров'я, для вивчення місцевої народної вишивки. Виявити індивідуальні особливості народної вишивки народів, які проживають на цій території – частині історичного українсько-молдовського пограниччя, описати вишиті вироби, як окремі об'єкти народного мистецтва загалом і окремо, за призначенням, крім та художньо-стилістичними особливостями.

Виклад основного матеріалу. Лівобережне Придністров'я – регіон вздовж лівого берега річки Дністер, знаходиться в середній і нижній течії Дністра. Історичний край, заселений переважно українцями (русинами) та молдаванами (волохами).

Територія лівобережного Придністров'я, це частина етнічно складного регіону Поділля, а саме його нижньої частини Брацлавщини. Зазвичай, територію Поділля загалом окреслюють, як землі між Пд. Бугом та Дністром, які простягаються з північного заходу на південний схід в напрямку до Чорного моря. Нижнє Поділля – Брацлавщина, чітко промальована в карті 1665 року, «Нижнє Поділля або Брацлавське воєводство, накреслене повністю з великої карти України...» відомого французького картографа Гійома Ле Вассера де Боплана, видана в Парижі [25, с. 16-17]. На цій карті позначені річки, які в майбутньому стали основою для назви сіл і міст Придністров'я, такі як р. Білочі, р. Молокіш, р. Рибниця, р. Кам'янка, на карті присутні позначення слобідських поселень біля гирла річок які впадають в Дністер, а поіменовані тільки Рашків і Кам'янка. Брацлавщина, в свою чергу, умовно розділялася на подільську зону, куди входить північно-західна частина Придністров'я – тепер міста Кам'янка, Рибниця, с. Рашків (колись місто), аж до річки Ягорлик, та степову, південно-східну частину – куди входять придністровські міста Дубоссари, Григоріополь, Тирасполь, Слободзея, і Дністровськ. Саме на цій карті, датованій 1665 роком, видно, що подільська зона Брацлавщини (північна частина Придністров'я) вздовж лівого берега р. Дністер була заселена, а степова (південна від р. Ягорлик) залишалася пустою. Згодом, аж у другій половині XVIII століття, в степовій зоні ста-

ли появлятися слобідські поселення. Подільське Придністров'я входило до складу Великого князівства Литовського, Речі Посполитої, Гетьманщини, степове Придністров'я – до складу Золотої Орди, Кримського ханства, Османів.

З кінця XVIII ст. північна і південна частини об'єднані у складі Російської імперії. У 1918 році належало УНР, згодом – Радянській Україні. З 1924 по 1940 роки територія Придністров'я була частиною створеної Молдавської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки у складі Української РСР, як плацдарм для повернення Бессарабії до СРСР. У 1940 році територія Придністров'я (МАРСР) відійшла до Радянської Молдови. З 1990 року, внаслідок Придністровського конфлікту, ця територія визначається як невизнана ПМР (Придністровська Молдавська Республіка).

Лівобережне Придністров'я в культурно-історичному плані є молдовсько-українською етноконтактною зоною. Історичні процеси, соціально-економічні проблеми протягом багатьох століть у цьому регіоні позначені міграцією населення, асиміляцією культур етнічних спільнот [6]. У різні часи на території Придністров'я з поміж українців і молдован проживали росіяни, поляки, євреї, болгары, вірмени, греки і німці. Тому, локальність культури лівобережного Придністров'я є результатом не лише внутрішньої логіки її розвитку, а й деякій ізольованості регіону, що виникла в рамках певних кордонів – природних, соціальних, та державних.

Етнокультурний взаємовплив молдован і українців проявляється в становленні місцевих особливостей в матеріальній і духовній культурі. Народна вишивка, це один із компонентів матеріальної культури, в якому знайшли відображення вікові традиції і самобутність народів.

З усіх видів народної творчості, килимарство та вишивка Придністров'я, може слугувати його візитною карткою. І якщо давні килими, можна знайти лише в музеї, то вишиті вироби, зберігаються у скринях ще до тепер. На формування характерних рис народної творчості Придністров'я, зокрема вишивки, як і кожної етноконтактної зони, впливають особливості території, ментальність населення та хронологічні межі, в яких розглядаються етнографічні об'єкти.

Основними етнографічними джерелами для вивчення народної вишивки Придністров'я в даній роботі слугували вишиті рушники, нафранці, чоловічі і жіночі сорочки з музеїв Придністров'я та експедиційний матеріал авторів, зібраний в містах і селах Придністров'я датований кінцем XIX – початком XX ст., а також матеріали з численних літературних джерел, в яких згадується територія лівобережного Придністров'я (яка юридично в складі Республіки Молдова), в той чи інший період часу.

Дослідження народного одягу і вишивки Поділля, являється частиною праці видатних українських дослідників кінця XIX – початку XX ст., таких як Хведір Вовк, кваліфікований спеціаліст-етнограф, антрополог, працював у Етнографічному відділі ДРМ в С-Петербурзі і приймав участь у комплектації українських збірок. Його учень, Борис Крижанівський, будучи співробітником музею, після так званої Подільської експедиції 1924-1925 рр., підготував роботу приуроче-

ну килимарству українців і молдован. Вивчаючи механізм традицій і новаторства, він припустив, що в певних ситуаціях традиційне буде сильніше та стійкіше. Це ствердження сьогодні можна застосувати і по відношенню до вишивки рушників і одягу українців і молдован в Придністров'ї [20].

В записах «Етнографічні експедиції 1924-1925 рр.» (1926 р.), в першому дореволюційному етапі дослідження, згадується с. Подоймиця (Ольгоп. повіту Подільської губ.), нині Кам'янський р-н Придністров'я. В 1907 році дослідник А.М. Висоцький поповнив молдавські колекції Етнографічного відділу ДРМ в С-Петербурзі експонатами саме з с. Подоймиця. Він вже тоді розумів важливу роль традицій в житті народу і намагався в повній мірі зберегти пам'ять про них, особливо про народні строї Молдови, зазначаючи її цікавий регіон Придністров'я, а так як говорив він виключно про село Подоймиця в «Подолії», то, скоріш за все, мав на увазі лівобережжя Дністра [20].

В наступному етапі експедиції – перші роки радянської влади, – учасники відмітили присутність специфічних рис в традиційній побутовій культурі проживаючих тут молдован і українців, а саме те, що різниця між ними збільшувалась, на територіях ближчих до Дністра, – і зменшувалась у внутрішніх частинах «Подолії» [20].

У радянський період цю тему зачіпали Олекса Воропай [5], Віра Білецька [1], Катерина Матейко [23], Галина Маслова [21, 22], Раїса Захарчук-Чугай [7], а також видання «Українське народне мистецтво: Тканини та вишивка» [28].

За підсумками польових досліджень, на території Придністров'я, найбільша етнографічна музейна збірка, зокрема народної вишивки, знаходиться в Кам'янському краєзнавчому меморіальному музеї. Тут зібрані експонати з сіл Кам'янського р-ну: Грушка, Кузьмін, Окніца, Подойма, Подоймиця, Рашково, Сіверинька, Хрустова, м. Кам'янки, збереглося навіть декілька експонатів з України с. Шершенці і м. Балта (ці населені пункти були в складі МАРСР 1924-40 рр.). В основному це вишиті жіночі і чоловічі сорочки різного крою, рушники і нафранці.

Етнографічних матеріалів (народної вишивки) в Тираспольському краєзнавчому музеї набагато менше, а ті що є в наявності, в основному, з Кам'янського р-ну, дещо з Рибницького і Слободзейського районів. Загалом були опрацьовані матеріали з усіх музеїв Придністров'я, де зберігаються предмети етнографії: Слободзейський історичний музей; Об'єднаний історично-краєзнавчий музей м. Дубосари; Історично-краєзнавчий музей м. Рибниця; Рибницького р-ну: Музей історії с. Великий Молокиш; Музей А.Г. Рубінштейна і історії с. Вихватинці; Музей П.А. Румянцева с. Строїнці; Дім-музей «Молдавська садиба» с. Строїнці; Музей історії с. Плоть; Музей історії с. Попенки; Музей історії с. Водотурково; Музей народного побуту с. Гидирим; Кам'янського р-ну: Дім-музей Я.А. Кучерова с. Хрустова; Музей Героя Радянського Союзу Ф.І. Жарчинського с. Рашків; Дім-музей Героя Радянського Союзу І.С. Солтеса с. Кузьмін; Шкільний краєзнавчий музей с. Грушка.

Окрім музейних збірок, доповнити досліджуваний матеріал вдалося шляхом безпосереднього контакту з мешканцями сіл Придністров'я,

які надали вичерпну інформацію про походження вишитих сорочок, рушників та нафранці, що належать їхнім родинам. Такий матеріал, особливо цінний, адже не відірваний від місцевості і супроводжується вербальною і, подекуди, фото інформацією. Такі польові експедиції були здійснені в села Кам'янського р-ну: Хрустова, Грушка, Подойма, Подоймиця, Красний Октябрь, Валя-Адинке; села Рибницького р-ну: Великий Молокиш, Плоть, Строїнці, Гидирим, Воронково, Вихватинці, Водотурково, а також в с. Ташлик Григоріопольського р-ну, та містах Слободзея і Кам'янка.

Аналіз опрацьованого матеріалу дає можливість зробити деякі висновки, що до матеріалу, крою, техніки і ареалу поширення народної вишивки.

Тканини з яких виготовляли одяг, рушники і нафранці, були переважно бавовняними, домотканими. Зустрічається тканина наполовину бавовна з коноплею, але значно рідше. Верхня частина жіночих сорочок і чоловічі виготовлялися з бавовняного полотна. А низ жіночих – з грубішого, конопляно-бавовняного.

Традиційно, вишивкою оздоблювали жіночі та чоловічі народні сорочки, обрядові рушники (весільні, для ікони) та весільні нафранці (виріб виглядав як вкорочений рушник із вишивкою по краях, використовувався як весільний подарунок для поважних гостей).

На основі досліджуваного матеріалу можна сказати, що в Придністров'ї, побутували безуставкові жіночі сорочки призьбрані коло шиї, з комір-стійкою (дод. 1) і коміром з вилогами (дод. 2).

Дод. 1. Жіноча сорочка с. Рашково, сер. XIX – поч. XX ст.

Кам'янський краєзнавчий меморіальний музей: № ОФ9386, А2135.

Крій: безуставкова до підтички, призьбрана коло шиї, комір стійка, рукав зібраний у манжет.

Матеріал: конопля, бавовна, кольоровий бісер. Техніка: гладь пряма, поверхниця, виколювання, зерновий вивід, ретязь повздовжній.

Низ рукава призбирувався в манжет, чи був у вигляді відкритого морщення з гарно оздобленим краєм. В. Зеленчук в свої дослідженнях підтверджує, що на Лівобережному Придністров'ї такі сорочки (в Кам'янському і Рибницькому р-нах) носили аж до 60-тих років [9].

Також можна з упевненістю сказати, що в селах Кам'янського району побутували жіночі сорочки з кокеткою (дод. 3), в них станок – передня і задня частина, а також рукави, густенькими маленькими складочками пришивались до кокетки. Рукави в таких сорочках були призбирані в манжет чи звужені до низу, в буденних сорочках, рукави могли досягати за лікоть (тобто вкорочені).

Дод. 2. Жіноча сорочка м. Кам'янка, сер. XIX – поч. XX ст.

Кам'янський краєзнавчий меморіальний музей: № ОФ4404, А1307.

Крій: безустановка до підтички, призбирана коло шиї, комір з вилогами, низ рукава з брижками.

Матеріал: конопля, бавовна, металева нитка, кольоровий бісер, лелітки.

Техніка: гладь пряма, поверхниця, штапівка, зерновий вивід, ретязь повздовжній, мережка настилом, позад голкою.

Орнаментували безустановкові жіночі сорочки в верхній частині рукава «алтица» (молд.) – плечах і поликах, традиція оздоблювати ці місця в жіночій сорочці сягає сивої давнини. На святкових сорочках, додатково, оздоблювали рукави прямими чи косими рядами орнаменту, який називався «рьюрь» (молд.), в перекладі «ріки», а також манжети. Безустановкові сорочки в Придністров'ї (Кам'янському і Рибницькому р-нах) жінки носили з сарафаном, який закривав станок сорочки, а комір ховали під прикраси, тому станок і комір безустановкових сорочок оздоблювали рідко. Жіночі сорочки з кокеткою носили, здебільшого до спідниці, тому вишита кокетка вдало доповнювала стрій. В сорочках з кокеткою була декорована передня частина станка – посередині вишивали вертикальну орнаментовану полосу.

Дод. 3. Жіноча сорочка с. Грушка, сер. XIX – поч. XX ст. Приватна колекція.

Крій: сорочка з кокеткою до підтички, рукав зібраний у манжет.

Матеріал: бавовна.

Техніка: низинка (червоним), гладь пряма, виколювання, зерновий вивід.

Опрацьовані чоловічі сорочки Придністров'я мали два типи крою: косоворотка (дод. 4) і косоворотка на кокетці. Чоловіча сорочка-косоворотка з кінця XIX ст., отримала особливе поширення під впливом одягу українського і російського населення. В селах деяких районів, зокрема в Рибницькому, побутувала косоворотка російського типу з розрізом пазухи з лівої сторони.

З другої половини XIX ст., – як стверджує В. Зеленчук, – в селах появилася чоловіча сорочка-косоворотка на кокетці, прийдешня з міста. Такий крій облюбували сільські чоловіки і вона стала народною. В кінці XIX – початку XX ст. такий тип крою був найпоширеніший в Молдові, зокрема в Придністров'ї [9]. Досліджені матеріали це підтверджують. Декорували чоловічі сорочки-косоворотки на маніжці, на комір-стійці і на манжетах. Сорочки чоловічі з кокеткою мали також комір-стійку, рукави збирались у манжет. Декорували сорочки з кокеткою на маніжці, на комір і манжетах.

Техніки вишивки придністровських народних сорочок можна розділити на давні традиційні та прийдешні нові. До давніх відноситься «гладь двобічна лічильна» пряма і коса, двобічна «штапівка», «верхоплут», «низинка», «поверхниця», «ретязь», «тамбурний шов», «позад голкою», шви-затяганки – «цирка», «виколювання», «зерновий вивід».

До прийдешніх нових швів, відноситься хрестик косий, який заповнив не лише територію Придністров'я, а й усі країни Західної Європи, зокрема Україну і Молдову.

Що до художньо-колеристичних рис, то вони цілковито залежали від типу виробу (рушник, нафраниця чи сорочка) і використаних для його оздоблення технік вишивки. Так давні шви «гладь двобічна лічильна» пряма і коса, двобіч-

на «штапівка» і «цирка», на рушниках (дод. 5) і нафраницях (дод. 6) мали дуже насичену але збалансовану кольорову гаму, традиційну для подільського рушника, тут в різних комбінаціях використовували сині, синьо-фіолетові і фіолетово-червоні, жовтогарячі і помаранчеві, червоні коралові і гранатові, зелені оливкові і смарагдово зелені кольори, а доповнювалась ця, на перший погляд, строката гама окремими деталями чорного або темно-коричневого кольору. Подільський рушник, своєю унікальністю виявляє багатство фантазії і високохудожній смаку народу.

Дод. 4. Чоловіча сорочка с. Валя-Адинке, сер. XIX – поч. XX ст.

Валя-Адинський етнографічний шкільний музей.
Крій: тунікоподібна косоворотка, комір стійка, рукав прямиий.
Матеріал: бавовна.
Техніка: гладь пряма, виколювання, зерновий вивід, верхоплут.

Сорочки, які оздоблювалися давніми швами, на відміну від рушників, мали дуже виважену кольорову гаму: шов «низинка» виконували одним кольором чорним або червоним, шов «поверхниця» – нитками кольору «стиглої пшениці» чи «рум'яного запеченого хліба», – це гамма від світло-золотистого до охристо-коричневого. Шов «поверхниця» використовувався для виконання широкої смуги орнаменту під полицом. В інших випадках, полюбляли комбінувати у вишивці шви «верхоплут», «гладь», виконані білим, з швами «зерновий вивід» і «виколювання» – золотистим кольором, чи створювали візерунок, «гладю», «виколюванням» і «верхоплутом» виконуючи їх білим і золотистими кольорами, часто у вишивці комбінували різні шви, виконували їх виключно білим кольором і доповнювали кольоровим дрібненьким бісером.

Що стосується вишивки «хрестиком», то вона не могла замінити інші давні техніки в орнаментах, і як наслідок, – по ствердженнях В. Зеленчук, – до кінця XIX ст. стали інтенсивно поширюватися рослинні орнаменти в вигляді листя, грон винограду, квітів [9]. Кольорова гама вишитих хрестиком візерунків, на території Придністров'я, була достатньо обмежена, зазвичай скомбінована з червоного і чорного, або червоного і сірого кольорів, подекуди, доповнена зеленим кольором.

Дод. 5. Рушник с. Строїнці, сер. XIX – поч. XX ст.
Музей «Молдовська садиба» с. Строїнці.
Розмір: 29x160 см.
Матеріал: конопля, бавовна.
Техніка: гладь пряма двостороння, двобічна штапівка, обкидний петельний шов.

Дод. 6. Нафраниця с. Хрустова, сер. XIX – поч. XX ст.
Кам'янський краєзнавчий меморіальний музей:
№ НВФ1264, АП1427.
Розмір: 41x41 см.
Матеріал: бавовна, вовна.
Техніка: гладь пряма двостороння, двобічна штапівка, обкидний петельний шов.

Унікальним явищем у процесі розвитку народної вишивки Придністров'я кінця XIX – поч. XX ст., є те що хрестикова техніка, заповнивши цю територію, не змогла цілковито витіснити традиційні шви, тому вишивальниці продовжували використовувати давні шви, окремими ділянками вводили хрестикову техніку у орнаментальну композицію сорочок, і, звичайно, були такі, які переходили на хрестик цілком, при цьому змінюючи і типи орнаменту і стилістику виробу. Все це відбувалося не поступово, а одночасно, тобто, не

дивлячись на моду, залишалося багато поціновувачів традиційної вишивки.

Висновки і пропозиції. Як висновок, можна стверджувати, що рушники і нафраниці, створені народом на території лівобережного Придністров'я, є частиною великого Поділля. Припущення, висловлене Євгеном Причепій, про те що ареал побутування подільських рушників і нафраниць зачіпає села Придністров'я, є цілком підтвержене і окреслюється, в основному, територією його північної частини – селами Кам'янського і Рибницького р-ну (до р. Ягорлик).

Що до народного одягу, зокрема чоловічих сорочок, то сорочки-косоворотки і косоворотки на кокетці побутували серед українців і молдован Придністров'я, а також по типу крою, за матері-

алом, технікою і типом оздоблення типові для сіл Вінницької обл. України (Нижнє Поділля).

Жіночі беззаставкові сорочки призьбрані коло ший, та сорочки з кокеткою, вишиті давніми швами «поверхниця», «гладь», «зерновий вивід», і іншими, біло-золотистої гама, побутували серед українців і молдован в Придністров'ї і в Вінницькій та Одеській обл. України.

Народне мистецтво в Придністров'ї потребує подальшого вивчення, але для цього потрібно здійснити декілька необхідних кроків: розпочати процес популяризації, збереження та відродження. Адже народне мистецтво Придністров'я, являє собою маленький осередок національної культури в народному мистецтві України та Молдови.

Список літератури:

1. Білецька В. Українські сорочки, їх типи, еволюція, орнаментация / В. Білецька // Матеріали до етнології й антропології. – Л., 1929. – Т. 21-22. Ч. I. – С. 43-109.
2. Булгакова-Ситник Л. Подільська народна вишивка: Етнографічний аспект / Ред. О.М. Козакевич. – Л: Ін-т народознавства НАН України, 2005. – 328 с.
3. Вишивка Східного Поділля: Альбом / [П 77 Автори: Є.М. Причепій, Т.І. Причепій, керівник проекту: Л.П. Лихач]. – К.: Родовід, 2007. – 344 с.
4. Вовк Х.К. Студії з української етнографії та антропології / Х.К. Вовк. – К.: Мистецтво, 1995. – 336 с.
5. Воропай О. Звичаї нашого народу: етнографічний нарис / О. Воропай [перевидання 1966 р. (Мюнхен)]. – К.: Оберіг, 1993. – 592 с.
6. Гусак Р. Джерела ладової основи весільної інструментальної музики Поділля (за матеріалами східноподільської Наддністрянщини) // Матеріали до української етнології: збірник наукових праць. – К., 2012. – Вип. 11(14). – С. 284-289.
7. Захарчук-Чугай Р. Українська народна вишивка. – К.: Наукова думка, 1988. – 194 с.
8. Зеленчук Б.С., Лившиц М.Я., Хынку И.Г. Народное декоративное искусство Молдавии. – Кишинев: Картя Молдовеняскэ, 1968. – 127 с.
9. Зеленчук В.С. Молдавський національний костюм. – Кишинів: Тимпул, 1985. – 143 с.
10. Іваневич Л. До особливостей класифікації жіночого натільного одягу українців Поділля // Народна творчість та етнологія: № 3 [голов. ред. Г. Скрипник]; НАНУ ІМФЕ ім. М.Т. Рильського. – К., 2013. – С. 91-98.
11. Іваневич Л. Дослідження традиційного вбрання українців Поділля (історіографічний аспект) // Народна творчість та етнологія: № 3 [голов. ред. Г. Скрипник]; НАНУ ІМФЕ ім. М.Т. Рильського. – К., 2015. – С. 42-51.
12. Іваневич Л. Традиційне вбрання українців Західного Поділля: особливості класифікації // Народознавчі зошити. № 5(119). – К.: Академперіодика, 2014. – С. 1062-1072.
13. Кара-Васильєва Т., Заволокіна А.О. Українська народна вишивка. – К.: Либідь, 1996. – 94 с.
14. Кара-Васильєва Т. Історія української вишивки. – К.: Мистецтво, 2008. – 460 с.
15. Кара-Васильєва Т. Українська сорочка. – К.: Томіріс, 1994. – 29 с.
16. Кара-Васильєва Т., Чорноморець А. Українська вишивка. – К.: Либідь, 2002. – 160 с.
17. Кулинич-Стахурська О. Мистецтво української вишивки: техніка і технологія. – Львів, 2007. – 264 с.
18. Лившиц М.Я., Зевина А.М. Национальные костюмы Молдавии. – Кишинев: Картя Молдовеняскэ, 1960. – 31 с.
19. Лившиц М.Я. Актуальные вопросы изучения художественной культуры молдавского народа. – Кишинев: Штиинца, 1989. – 84 с.
20. Лукьянец О.С., Калашников Н.М. Молдавские коллекции в собраниях Государственного музея этнографии народов СССР. – Кишинев: Штиинца, 1990. – 128 с.
21. Маслова Г.С. Народна одяга в східнослов'янських традиційних звичаях і обрядах XIX – початку XX с. – М: Наука, 1984. – 216 с.
22. Маслова Г.С. Народная одежда русских, украинцев и белорусов в XIX – начале XX вв. // Восточнославянский этнографический сборник. – М., 1956. – Т. 31. – С. 543-757.
23. Матейко К.І. Український народний одяг / К.І. Матейко. – К., Наукова думка, 1977. – 224 с.
24. Познанський Б. Одяга малоросовъ / Б. Познанский. Труды XII археологического съезда в г. Харькове. – М., 1905. – Т. 3. – С. 178-210.
25. Покусінський О., Покусінська Л. Рибниця. – Бендери: ООО ИПП ПАПФ, 2013. – 112 с.
26. Складаров Н. Государственному краеведческому музею Молдавской ССР – 100 лет // Труды. Вып. 3. – Кишинев: Картя Молдовеняскэ, 1989. – С. 3-13.
27. Теліженко О.В. Основи національної культури: навчальний посібник / О.В. Теліженко. – К.: УБС НБУ, 2012. – 443 с.
28. Українське народне мистецтво: Тканини та вишивка / [упорядник Н. Манчурова, С. Сидорович, І. Красицька]. – К., 1960. – В. I. – 261 с.
29. Шарануцэ С.Н. Молдавские народные полотенца. – Кишинев: Тымпул, 1969. – 62 с.
30. Шарануцэ С.Н. Молдавский народный орнамент. – Кишинев: Тымпул, 1969. – 144 с.
31. Florescu F.V. Portul popular din Moldova de nord. – Bucuresti: E.S.P.L.A., 1956. – 74 p. (10 крій сорочок).
32. Tcacenco N., Bogdan A. Cala costumului popular. – Ch: Balacron, 2006. – 51 p.
33. Ursu M. Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală: Ghid / Mihai Ursu; Academia de Științe a Moldovei. Ministerul Culturii și Turismului al Republicii Moldova. – Ch.: O.E.P. Știința, 2009 (Combinatul Poligr.). – 80 p.

Покусинская Л.В., Покусинский А.М.

Приднестровский государственный университет имени Т.Г. Шевченко

АНАЛИЗ ФОРМИРОВАНИЯ ЭТНОГРАФИЧЕСКОГО ИСТОЧНИКА ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ НАРОДНОЙ ВЫШИВКИ НА ТЕРРИТОРИИ ПРИДНЕСТРОВЬЯ

Аннотация

Рассматривается территория Приднестровья, как особый историко-культурный регион, где проживают различные национальности, и самыми многочисленными являются украинцы и молдаване. Затрагиваются вопросы специфики сосредоточения народной культуры, в частности народной вышивки. Основой исследования стали экспонаты музеев Приднестровья, и экспедиционный материал, собранный, в селах и городах Приднестровья.

Ключевые слова: Приднестровье, народная вышивка, материалы, техника, орнамент, традиции.

Pokusinskaya L.V., Pokusinskyi O.M.

Pridnestrovie State T.G. Shevchenko University

THE ANALYSIS THE FORMATION OF ETHNOGRAPHIC SOURCE FOR THE STUDY OF FOLK EMBROIDERY ON THE TERRITORY OF PRIDNESTROVIE

Summary

The territory of Pridnestrovie is considered as a special historical and cultural region, inhabited by different nationalities, the most numerous of which being Ukrainians and Moldovans. The issues concerning specificity of popular culture, the folk embroidery in particular, are touched upon in the article. The study was based on the exhibits of Pridnestrovian museums and on the material collected in the villages and towns of Pridnestrovie.

Keywords: Pridnestrovie, folk embroidery, materials, technique, ornament, tradition.